

ОЗНАКИ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ ПІЛЬГОВОГО КРЕДИТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

FEATURES AND STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE PROCEDURE FOR PREFERENTIAL LENDING FOR INDIVIDUAL HOUSING CONSTRUCTION IN RURAL AREAS

Штойко О.І., аспірант кафедри конституційного,
фінансового та адміністративного права

*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
Голова*

ДП – Хмельницький обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі

Статтю присвячено дослідженню ознак та структури адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості. Автором аналізуються ознаки пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва та в контексті їх відповідності ознакам адміністративної процедури. Звертається увага на те, що відносини у сфері пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва мають публічно-правову сутність. Доводиться, що механізм пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва опосередковує процедуру позитивного застосування права.

Наводиться характеристика суб'єктів відносин з пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва. Обґрунтовується висновок про те, що Фонди підтримки індивідуального житлового будівництва на селі більше подібні до органів державної влади, ніж до господарюючих суб'єктів, отже ними здійснюється реалізація функцій публічної адміністрації. Пропонується система ознак процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості, що дозволяє визначити його місце в системі адміністративних процедур.

Аналізуються динаміка процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості. Обґрунтовано доцільність виокремлення наступних стадій: ініціювання питання про видачу кредиту, розгляд і вирішення питання про видачу кредиту, виконання рішення про видачу кредиту. Доводиться, що особливістю будови адміністративної процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості є акцент на стадії виконання адміністративного рішення про видачу кредиту.

Аргументована доцільність застосування загальних положень Закону України «Про адміністративну процедуру» для усунення пробілів в правовому регулюванні процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості.

Ключові слова: адміністративна процедура, пільгове кредитування, індивідуальне житлове будівництво, стадії, матеріальна процедура, ініціювання провадження, виконання адміністративного акта.

The article is devoted to the study of the features and structure of the administrative procedure for preferential lending for housing construction in rural areas. The author analyzes the features of preferential lending for individual housing construction and in the context of their compliance with the features of the administrative procedure. Attention is drawn to the fact that relations in the field of preferential lending for individual housing construction have a public-legal essence. It is proved that the mechanism of preferential lending for individual housing construction mediates the procedure of positive application of law.

The characteristics of the subjects of relations in preferential lending for individual housing construction are given. The conclusion is substantiated that the Funds for Supporting Individual Housing Construction in Rural Areas are more similar to state authorities than to business entities, therefore they implement the function of public administration. A system of features of the procedure for preferential lending for housing construction in rural areas is proposed, which allows determining its place in the system of administrative procedures.

The dynamics of the procedure for preferential lending for housing construction in rural areas are analyzed. The expediency of distinguishing the following stages is substantiated: initiating the issue of granting a loan, considering and resolving the issue of granting a loan, executing the decision to grant a loan. It is proved that a feature of the structure of the administrative procedure for preferential lending for housing construction in rural areas is the emphasis on the stage of execution of the administrative decision to grant a loan.

The expediency of applying the general provisions of the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" to eliminate gaps in the legal regulation of the procedure for preferential lending for housing construction in rural areas is argued.

Key words: administrative procedure, preferential lending, individual housing construction, stages, material procedure, initiation of proceedings, execution of an administrative act.

Вагомим напрямком проведення адміністративно-правової реформи є удосконалення практичних механізмів здійснення адміністративно-управлінської діяльності. Створення правової форми публічного адміністрування є обов'язковою умовою вдосконалення законодавства про державне управління. Однією з правових форм реалізації управлінських механізмів держави та громадянина є адміністративна процедура. При наданні державних чи соціальних послуг у звичайній чи електронній формі складаються загальні зобов'язальні відносини, що засновані на праві вимоги одержувача послуг вчинення певних дій, встановлених у законодавстві, від суб'єкта їх надання. Іншими словами, адміністративна процедура є правовою формою, алгоритмом надання адміністративних послуг [1, с. 110].

Дослідження механізму пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості свідчить про наявність в нього істотних рис адміністративної процедури, адже за своєю сутністю відповідає

діяльність представляє собою специфічний вид державного фінансування відносин, визнаних наразі пріоритетними. Розвиток пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості є закономірним наслідком формування законодавства про державні та соціальні послуги. Відповідно, сутність діяльності з пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості реалізується у сфері правозастосовної діяльності з вирішення відповідно до компетенції індивідуальних справ, що виникають у зв'язку з реалізацією функцій владних суб'єктів.

Адміністративні процедури досліджуються в науці адміністративного права. Зокрема, ця тема висвітлюється в працях таких вчених як В.Р. Біла, О.М. Буханевич, Н.К. Вознюк, І.А. Гончарова, І. Криворучко, О.В. Левченко, А.О. Логвиненко, М.С. Мельникович, Д.В. Слинько та багатьох інших. Втім, з огляду на різноманітність адміністративних процедур та складність їх будови, не всі питання отримали належну увагу. Зокрема, існує необхід-

ність оцінки порядку пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості в контексті адміністративної процедури у вітчизняному правовому просторі. Тому метою цієї статті є дослідження ознак та структури адміністративної процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості.

Зміст пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості пов'язаний з формою надання громадських (державних) послуг та здійсненням певних дій, спрямованих на реалізацію житлових прав та інтересів громадян у спосіб звернення до фондів підтримки індивідуального житлового будівництва на селі. У такому контексті процедура пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва на селі є порядком реалізації конституційного права громадянина на житло шляхом звернення до уповноваженого суб'єкта. Отже, правова процедура пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості існує як врегульований законодавством порядок, спрямований на досягнення конкретного правового результату.

Визначальним нормативним актом в окресленій площині є Закон України «Про адміністративну процедуру» [2]. Згідно цього Закону адміністративна процедура – визначений законом порядок розгляду та вирішення справи. Однак, це визначення занадто широке і абстрактне, тому в теорії адміністративного права формуються ознаки, риси, характеристики адміністративних процедур, що використовуються для формування їх кола. В науковій літературі запропоновані різноманітні положення з питання класифікації адміністративних процедур [3, с. 46-50]. Підтримуючи їх значення та практичну спрямованість, зауважимо, що вважаємо за одну з основних сутнісних класифікацій поділ процедур на матеріальні та процесуальні в широкому розумінні цих понять [4, с. 143]. За класифікаційний критерій в даному випадку приймається сутність того основного відношення, заради якого процедура виникає та реалізації якого слугує.

При цьому матеріальна процедура як різновид юридичної процедури є правовою формою, у якій реалізуються диспозиції та гіпотези норм, але не санкції. Матеріальна процедура – це законодавчо встановлений порядок діяльності суб'єктів конкретних правовідносин, тобто алгоритм дій, який призводить до досягнення очікуваного результату [5, с. 76]. Тобто здійснюється нормальний (позитивний, а не примусовий) порядок застосування права чи нормотворення (порядок створення правових норм). Детальна регламентація процедури пільгового кредитування встановлена Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі» [6] (далі – Правила). Норми матеріальної процедури є майже у всіх галузях права, окрім процесуальних галузей, оскільки останні цілком мають охоронний характер і містять лише охоронні норми (норми-заборони). Матеріальні процедури спрямовані на чіткість організації роботи апарату управління і легітимність реалізації відповідних повноважень. Відповідно, за своєю правовою природою діяльність із пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості є саме матеріальною процедурою [7, с. 25-28].

Процедура пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості є нормативно встановленим порядком послідовного здійснення фондами підтримки індивідуального житлового будівництва на селі та їх відділеннями узгоджених дій щодо реалізації їх компетенції. Оскільки метою встановлення адміністративної процедури є виконання державних функцій та надання громадських послуг, в даному випадку – у сфері забезпечення житлом мешканців сіл, її призначення – обмежувати довільний адміністративний розсуд і вводити легальні критерії дій учасників відносин. Упорядкування

діяльності надає їй відкритого і задалегідь передбачуваного характеру, а отже, сприяє її ефективності, прозорості та демократичності. Адміністративна процедура пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості являє собою нормативну встановлену модель адміністративно-процесуальних правовідносин у сфері забезпечення житлом мешканців сіл шляхом застосування пільгового кредитування. Вона визначає лише потенційні можливості, які можуть бути (для невіддільних суб'єктів) або повинні бути (для публічного суб'єкта) використані майбутніми учасниками адміністративно-процесуальних відносин [8, с. 14].

Важливим моментом є питання суб'єктів процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості, адже в традиційному розумінні таким є орган виконавчої влади (його посадова особа). Разом з тим, Закон України «Про адміністративну процедуру» регулює відносини не тільки органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, але і інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації. Тому ключовим моментом формування суб'єктного складу адміністративних процедур, на нашу думку, є не формальна належність до кола органів виконавчої влади (їх посадових осіб), а виконання суб'єктами функцій публічної адміністрації. При визначенні поняття «адміністративні послуги» визначальним є слово «адміністративні», яке характеризує суб'єктів, що надають адміністративні послуги, і це вказує на публічний характер таких послуг [9, с. 10].

Тому для характеристики пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості як адміністративної процедури слід звернутися до з'ясування публічного характеру діяльності фондів підтримки індивідуального житлового будівництва на селі у сфері забезпечення житлом мешканців сіл. У сучасній теорії адміністративного права визначення публічної адміністрації передбачає такі важливі для вираження її сутності ознаки: 1) специфіку органів, що її складають; 2) специфіку діяльності, за допомогою якої забезпечується функціонування цих органів; 3) основну цільову установку цієї діяльності – забезпечення громадських інтересів; 4) організаційно-правові засоби цієї діяльності – видання правових актів управління, що мають юридичне значення для реалізації владних функцій та надання громадських послуг [10, с. 22-26, 11, с. 42-47, 12, с. 206, 13, с. 103-104].

Усі ці ознаки притаманні реалізації функцій державної підтримки пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості. За метою діяльності, порядком створення, функціями та повноваженнями, джерелами фінансування Фонди підтримки індивідуального житлового будівництва на селі більше подібні до органів державної влади, ніж до господарюючих суб'єктів. Тому при здійсненні діяльності з пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості відбувається реалізація функції публічної адміністрації.

Варто також зважити на те, що і функції публічної адміністрації, і адміністративні процедури в яких вони реалізуються, є вельми різними. Тому проблема специфіки діяльності з пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості цілком вирішується в межах класифікації адміністративних процедур.

Проблема видів адміністративних процедур та їх класифікації істотно виходить за межі цієї роботи. Втім, вважаємо, що адміністративна процедура пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості характеризується наступними особливостями, що дозволяють визначити її місце в системі адміністративних процедур:

- є процедурою позитивного застосування норм права;
- є процедурною формою надання фінансової допомоги;
- спрямована за реалізацію державної політики в сфері забезпечення пріоритетності розвитку села;
- опосередковує появу прав та обов'язків матеріального характеру;
- виконується специфічним владним суб'єктом, що не є державним органом.

Одним із ключових понять для розвитку розуміння адміністративної процедури є така категорія як «адміністративна справа».

В Законі України «Про адміністративну процедуру» визначено, що адміністративна справа (далі – справа) – справа, що стосується публічно-правових відносин щодо забезпечення реалізації права, свободи чи законного інтересу особи та/або виконання нею визначених законом обов'язків, захисту її права, свободи чи законного інтересу, розгляд якої здійснюється адміністративним органом. Натомість в науковій доктрині «адміністративна справа» розкривається насамперед як віднесене до компетенції публічної адміністрації питання, у вигляді вирішення якого органи управління встановлюють права та обов'язки невладних суб'єктів. Також адміністративну справу можна розглядати в об'єктивному сенсі – як сукупність документів, інших матеріалів, що містять інформацію з питання, що розглядається. Таким чином, якщо «адміністративна справа» – це питання (і матеріали) про притягнення особи до адміністративної відповідальності або звільнення від неї, то в позитивному законодавстві справою є управлінське безконфліктне питання, яке вирішує публічна адміністрація в рамках адміністративної процедури, що створює права та обов'язки для його учасників [14, с. 573-576, 15, с. 90-100, 16, с. 366-379]. За наведеними ознаками вирішення питання пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості повністю відповідає ознакам поняття «адміністративна справа», визначеним законодавством та теорією адміністративного права, що є важливим аргументом на користь правомірності та доцільності застосування концепту адміністративної процедури до діяльності з пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості.

Значення застосування конструкції адміністративної процедури до діяльності з пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості полягає в поширенні дії правових норм і стандартів, визначених відповідним законодавством на таку діяльність. З-поміж правових приписів визначальну роль відіграють принципи адміністративної процедури. Саме принципи адміністративних процедур забезпечують універсальність законодавства, сприяють встановленню балансу між правовим та неюридичним началом процедур, врівноважують публічні та приватні інтереси, у тому числі надають захист невладних осіб від можливих зловживань з боку суб'єктів управління тощо. Принципи роблять адміністративні процедури прозорими та доступними [17]. Принципи, визначені на підставі світового надбання в царині публічного урядування здатні забезпечити створення того самого режиму «доброго управління», котрий без детальної регламентації дозволить гнучка і справедливо формувати правила тих чи інших процедур. Повноцінна реалізація принципів адміністративної процедури у процедурі пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості очевидно покращила би ситуацію та дозволила б уникнути проблем, пов'язаних із фрагментарним правовим регулюванням.

Оптимальність адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості та її здатність забезпечити виконання функціонального призначення значною мірою проявляється через її структуру.

Згідно структури Закону України «Про адміністративну процедуру» законодавець орієнтується на наступні стадії:

- ініціювання адміністративного провадження;
- початок адміністративного провадження та підготовка справи до вирішення;
- дослідження обставин справи та збирання доказів;
- розгляд та вирішення справи;
- проведення слухання у справі;
- ухвалення адміністративного акта;
- адміністративне оскарження;
- відкликання або визнання недійсним адміністративного акта;
- виконання адміністративного акта.

В науці висловлені різні погляди на стадійність адміністративних процедур [18, с. 64-70, 19, с. 11-15].

У свою чергу ми вважаємо, що стадійність кожної окремої адміністративної процедури має визначатись індивідуально з огляду на їх різноманітність, що обумовлює різну динаміку та змістовне наповнення окремих етапів.

Стадія ініціювання адміністративної процедури (адміністративної справи) у випадку пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості порушується виключно за зверненням особи, що бажає отримати фінансування. Цей етап тягне за собою такі правові наслідки: 1) адміністративна процедура починається; 2) громадяни набувають статусу учасників, які мають відповідні процедурні права; 3) щоб уникнути дублювання одна й та сама справа не може бути предметом іншої адміністративної процедури. На цьому етапі виявляються юридичні факти, які відіграють важливу роль у подальшому розвитку процедури.

Втім, стадія ініціювання адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості окреслена схематично та містить ряд пробілів. Підставою початку відповідної діяльності є заява майбутнього позичальника. Одразу із заявою надаються необхідні документи. Можливість їх поступового збирання не передбачена, як і право відділень фондів самостійно отримувати інформацію. Хоча з огляду на відсутність відповідної заборони та об'єктивну потребу в поступовому збиранні документів, що мають значення для прийняття рішення про видачу кредиту чи відмову у видачі, така діяльність на практиці має місце. Тобто для стадії порушення адміністративної процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості властиві основні типові риси позитивної адміністративної процедури. Разом з тим, в процедурі пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості така стадія як початок адміністративного провадження та підготовка справи до вирішення, що виділяється Законом, може бути об'єднана із стадією ініціювання провадження, з огляду на спільні завдання, суб'єкти та відсутність істотного розмежування в часі.

Досліджуючи наступні етапи розвитку адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості ми приходимо до висновку, що існують підстави для об'єднання в один структурний елемент таких виділених законом послідовних дій як дослідження обставин справи та збирання доказів, розгляд та вирішення справи, проведення слухання у справі та ухвалення адміністративного акта. Умовно таку стадію можна назвати стадією розгляду адміністративної справи про пільгове кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості. З огляду на те, що специфіка досліджуваної нами процедури не акцентується власне на слуханнях, дослідженні доказів, змагальному відстоюванні сторонами своїх позицій, надмірне дроблення стадій зробити кожну з них безпредметною.

Стадія розгляду адміністративної справи та прийняття підсумкового рішення є обов'язковою та центральною

стадією адміністративної процедури, завдання якої полягає у всебічному, повному та об'єктивному вивченні всіх обставин справи, що мають юридичне значення, а також у прийнятті законного, обґрунтованого та доцільного підсумкового адміністративного акту [19, с. 13]. Саме на цій стадії адміністративної процедури пільгового кредитування житлового будівництва в сільській місцевості відбувається виявлення правових норм, що підлягають застосуванню, збирання та перевірка наявних документів, а учасники адміністративної процедури повинні мати можливості для реалізації свого правового статусу. Стадія розгляду адміністративної справи завершується прийняттям підсумкового адміністративного акту. У процедурі пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості приймається адміністративний акт у вигляді рішення. При цьому Правила по-різному визначають оформлення позитивного і негативного рішення. Позитивне рішення оформляється гарантійним листом. Негативне рішення викладається у формі письмової відмови з обґрунтуванням причин відмови. В даному випадку можна відмітити дію однієї із засад конструкції «природної справедливості», прийнятої в європейському просторі – обов'язок мотивувати адміністративні рішення, особливо негативні.

Перегляд рішення щодо пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості Правилами не передбачений. Очевидно, як будь-яке владне рішення, відмова у наданні кредиту може бути предметом судового оскарження. Разом з тим, Правила не містять заборони перегляду Фондом свого рішення в разі надходження обґрунтованого звернення особи, якій відмовлено в наданні кредиту. Однак, з огляду на те, що порядок адміністративного оскарження Правилами не передбачений, стадію перегляду рішення про відмову у видачі пільгового кредиту можна розглядати лише гіпотетично і вельми умовно.

Стадія виконання адміністративного акту логічно завершує правовідносини щодо реалізації адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості та підкреслює ієрархію, реальність громадського управління, його орієнтацію на кінцеве перетворення суспільних відносин. Тому загалом виправданою є оцінка цього етапу як невід'ємного елемента адміністративної процедури. Стадія виконання в процедурі пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості має вкрай важливе значення. На цій стадії відбувається

оформлення кредитного договору, перерахунок грошових коштів, повернення кредитних коштів тощо. Також слід відмітити, що стадія виконання адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості в нормальному своєму перебігу розрахована на тривалий час, який охоплює весь час, на який надається кредит (до 30 років).

Таким чином, в результаті проведеного дослідження ми приходимо до висновку про те, що чітка і безальтернативна спрямованість на заохочення певного виду суспільних відносин в державі вказує на те, що сутність діяльності з пільгового керування індивідуального будівництва на селі є публічною функцією. У свою чергу процедура прийняття рішення про надання кредиту представляє собою класичну адміністративну процедуру і з усіма характерними ознаками, а покладення функцій владного суб'єкта на спеціально створені господарські організації не змінює владно-публічної природи досліджуваної діяльності.

Адміністративна процедура пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості характеризується наступними особливостями, що дозволяють визначити її місце в системі адміністративних процедур:

- є процедурою позитивного застосування норм права;
- є процедурною формою надання фінансової допомоги;
- спрямована за реалізацію державної політики в сфері забезпечення пріоритетності розвитку села;
- опосередковує появу прав та обов'язків матеріального характеру;
- виконується специфічним владним суб'єктом, що не є державним органом.

Процедура пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості поділяється на наступні стадії:

- ініціювання питання про видачу кредиту;
- розгляд і вирішення питання про видачу кредиту;
- виконання рішення про видачу кредиту.

Особливістю будови адміністративної процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості є акцент не тільки на стадії прийняття рішення, але і на стадії виконання.

Деякі аспекти стадійності процедури пільгового кредитування індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості не врегульовані Правилами належним чином, що, на нашу думку, має бути усунуто шляхом застосування загальних положень Закону України «Про адміністративну процедуру».

ЛІТЕРАТУРА

1. Левченко О.В. Адміністративна процедура як правова форма надання адміністративних послуг: поняття, ознаки та співвідношення із суміжними правовими поняттями. Прикарпатський юридичний вісник. 2015. Вип. 2 (8). С. 106-111.
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 р. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
3. Гончарова І.А. Адміністративно-правовий аспект процедури надання адміністративних послуг. Дис. ... канд. юрид. наук. Херсон., 2017. 215 с.
4. Слинько Д.В. Розмежування матеріального та процесуального в праві. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2010. № 919. Випуск № 7. С. 143-146.
5. Вознюк Н.К. До питання про процедурні норми як елемент правового регулювання забезпечення державними соціальними допомогою. Історико-правовий часопис. 2017. № 2 (10). С. 75-79.
6. Про затвердження правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 1998 року № 1597. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1597-98-%D0%BF#Text>
7. Бобрик В. І. Диференціація цивільного судочинства: методологія, стан і перспективи. Монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 636 с.
8. Біла В.Р. Адміністративна процедура як нормативна модель процесуальних правовідносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015 Серія ПРАВО. Випуск 30. Том 2. С. 12-15. С. 14.
9. Буханевич О.М. Класифікація адміністративних послуг. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія ПРАВО. Випуск 33. Том 2. С. 7-10.
10. Стрельченко О.Г., Бухтіярова І.Г., Бухтіяров О.А. Доктринальна характеристика суб'єктів публічної адміністрації: сучасний вимір у рамках європеїзації суспільства. Правова позиція. 2022. № 2 (35). С. 22-26.
11. Мороз В.О. Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції. Дис. ... д-ра філософії. Хмельницький. 2024. 206 с.
12. Логвиненко А.О. Процесуальна компетенція органів публічної адміністрації: теорія та практика реалізації. Дис.... к.ю.н. Київ. 2020. 238 с.

13. Маслова А.Б. Визначення правової природи публічної адміністрації у працях учених-адміністративістів: узагальнений огляд підходів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Випуск 87. С. 97-106. С. 103-104.
14. Ковбас І.В., Павчук І.С. Новели адміністративно-процедурного законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 573-576.
15. Мельникович М.С. Закон України «Про адміністративну процедури»: новели термінології та правова цінність закону. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2024. Серія Право. Вип. 18(30). С. 90-100.
16. Тимошук В.П. До визначення предмета Закону України «Про адміністративну процедуру». *Правова держава*. 2023. Випуск 34. С. 366-379.
17. Гаріфуллін М.В. Вирішальна роль принципів адміністративної процедури в забезпеченні ефективного регулювання адміністративних актів. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/67.pdf>
18. Криворучко І. Сутність та особливості адміністративної процедури в публічному управлінні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2023. № 2(18). С. 64-70.
19. Губерська Н.Л. Стадії адміністративних процедур: поняття та види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Серія ПРАВО. Випуск 32. Том 3. С. 11-15.